

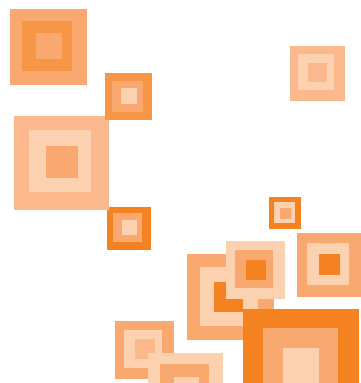
USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

PRIRUČNIK ZA NAVOĐENJE IZVORA U NAUČNIM I STRUČNIM RADOVIMA (HARVARDSKI SISTEM)

Mostar, 2011. godine

**PRIRUČNIK ZA
NAVOĐENJE
IZVORA
U NAUČNIM
I STRUČNIM
RADOVIMA
(HARVARDSKI SISTEM)**

PRIRUČNIK ZA NAVOĐENJE IZVORA U NAUČNIM I STRUČNIM RADOVIMA (HARVARDSKI SISTEM)

PRIRUČNIK ZA NAVOĐENJE IZVORA
U NAUČNIM I STRUČNIM RADOVIMA
(HARVARDSKI SISTEM)

Urednica:
Anita Duraković

Izdavač:
Pravni fakultet Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru

Godina izdanja:
2011.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

001.811(035)

PRIRUČNIK za navođenje izvora u naučnim i
stručnim radovima : (harvardski sistem) / [glavna
urednica Anita Duraković]. - Mostar : Univerzitet
"Džemal Bijedić", Pravni fakultet, 2011. - 32 str.
: graf. prikazi ; 21 cm

Bibliografija: str. 32.

ISBN 978-9958-604-63-8

COBISS.BH-ID 19193606

Ovaj priručnik, koji za cilj ima unapređenje nivoa svijesti i znanja o značaju poštivanja i zaštite prava intelektualne svojine, pripremljen je zahvaljujući pomoći američkog naroda putem Američke agencije za međunarodi razvoj (USAID). Podršku u realizaciji i štampanju publikacije pružio je projekat

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Intellectual Property Rights (IPR) Protection
in Bosnia and Herzegovina**

Stanovišta iznijeta u ovom priručniku predstavljaju mišljenja urednika, a ne nužno i stanovišta USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

SADRŽAJ

UVOD.....	5
1. PLAGIJARIZAM.....	7
2. HARVARDSKI SISTEM NAVOĐENJA REFERENCI.....	9
3. CITIRANJE REFERENCI U TEKSTU.....	11
3.1. Autorovo ime citirano u tekstu.....	11
3.2. Autor nije direktno citiran u tekstu.....	11
3.3. Veći broj radova istog autora objavljenih u istoj godini.....	12
3.4. Veći broj radova istog autora objavljenih u različitim godinama.....	12
3.5. Imena dvaju autora različitih radova citiranih u istoj rečenici.....	13
3.6. Imena dvaju autora istog rada citiranog u tekstu.....	13
3.7. Radovi koji imaju više autora.....	13
3.8. Nepoznat autor.....	14
3.9. Nepoznata godina objave rada.....	14
3.10. Veći broj radova autora čija imena nisu direktno citirana u tekstu.....	14
3.11. Doslovno preuzimanje dijela teksta drugih autora.....	14
3.12. Sekundarni izvori.....	15
3.13. Poglavlja u editovanim knjigama.....	16
3.14. Tabele, dijagrami i slike.....	16
3.15. Radovi koje su objavili različite organizacije.....	17
3.16. Web izvori u tekstu.....	18

4. NAVOĐENJE REFERENCI U LITERaturi	19
4.1. Knjige.....	19
4.1.1. Knjiga jednog autora.....	20
4.1.2. Knjiga dva autora.....	20
4.1.3. Knjiga sa više od tri autora.....	20
4.1.4. Stranica, dio ili poglavlje knjige	21
4.1.5. Editovane knjige	21
4.1.6. Prevedene knjige	22
4.1.7. E-knjiga na Internetu.....	22
4.2. Članci.....	22
4.2.1. Članak objavljen u stručnom časopisu.....	22
4.2.2. Članak objavljen u elektronskom obliku.....	23
4.2.3. Novinski članak	24
4.2.4. Novinski članak na internetu.....	24
4.3. Druge vrste dokumenata	24
4.3.1. Konferencijski zbornici.....	24
4.3.2. Diplomski rad, magistarski rad i disertacija	25
4.3.3. Zakonodavni i sudski akti.....	25
4.3.4. Odluke Suda pravde EU	26
4.3.5. Publikacije i drugi izvještaji	27
4.3.6. Obavještenje za medije.....	27
4.3.7. Patent.....	28
4.3.8. TV program.....	28
4.3.9. Web strana.....	28
4.3.10. Intervju.....	29
4.4. Navođenje referenci kada nema podataka.....	30
5. ZAKLJUČAK	31
6. LITERATURA.....	32

UVOD

Izradom ovog priručnika, Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, pored numeričkog AGLC sistema, preporučuje i korištenje Harvardskog sistema za navođenje referenci.

U naučnim krugovima, *referenca* predstavlja informaciju koja je potrebna čitatelju u prepoznavanju i pronalasku korištenog izvora. Prilikom navođenja izvora reference moraju biti tačne, kompletne i dosljedno primjenjivane (Zelenika, 2001).

Tri osnovna pravila navođenja referenci su:

- Svaki put kada koristite tuđu misao, ideju ili stav upotrijebite referencu.
- Referencu trebate naznačiti i kada:
  - Parafrazirate (izrazite tuđu misao vlastitim riječima);
  - Citirate (potpuno izrazite tuđu misao);
  - Kopirate (iskoristite tuđu tabelu, dijagram ili sliku);
  - Sažimate (izrazite tuđu misao vlastitim riječima u redukovanom obliku).
- Svaka referenca se mora pojaviti dva puta u dokumentu:
  - Kao referenca u tekstu;
  - Kao dio bibliografije radova na kraju dokumenta.

S druge strane, pod *citiranjem* se podrazumijeva od riječi do riječi pisano ili usmeno navođenje dijelova tuđeg teksta ili riječi koje se mogu izvorno provjeriti (Zelenika, 2001).

Citiranjem se ostvaruje nekoliko ciljeva:

- Omogućava se lakše pronalaženje dodatne informacije o temi;
- Povećava se stručnost i kredibilitet rada;

- Omogućava se laka provjera tačnosti i pouzdanosti sadržaja rada;
- Izbjegava se plagiranje i zasluge se pripisuju autoru koji ih zaslužuje.

Citat možete upotrijebiti u sljedećim situacijama:

- Da date izvor informaciji (tabeli, dijagramu, slici, itd.);
- Da opišete neku teoriju, praksu ili model;
- Da potvrdite argument ili ponudite neko svoje rješenje;
- Parafrazirate tuđe djelo i sl.

Postoji više sistema citiranja izvora, a najčešće korišteni su: sistemi "autor-datum" (kao što su Harvard sistem, APA sistem i drugi) i numerički sistemi (kao što su IEEE, Vancouver, Chicago, Footnote i drugi).

Svaki od navednih sistema podrazumijeva precizan skup pravila za navođenje izvora u tekstu naučnog ili stručnog rada i način njihovog navođenja. Cilj je da se u tekstu može prepoznati šta pripada samom autoru, a šta je preuzeto od drugih autora/izvora. Jednom usvojeni način navođenja potrebno je dosljedno primjenjivati u cijelom radu.

1. PLAGIJARIZAM

Plagijat (lat. *plagium* – “krađa ljudi”) predstavlja prepisivanje iz tuđih djela te nedopušteno prisvajanje tuđeg duhovnog vlasništva (Anić, Klaić, Domović, 2001).

Plagijarizam (lat. *plagiarius* – “učenjак lopov”) je nedopušteno prisvajanje tuđeg duhovnog vlasništva tj. svako korištenje tuđih ideja, mišljenja ili teorija, bilo doslovno, bilo parafrazirano, u kojem se ne navodi autor, odnosno izvor informacija (Anić et al., 2001).

Takav “kopiraj/preuzmi” čin predstavlja krađu autorstva, te je potpuno neprihvatljiv u stručnim i naučnim, pa tako i studentskim radovima.

Na većini svjetskih univerziteta i fakulteta plagijarizam predstavlja težu povredu etičkog standarda i povlači disciplinsku odgovornost i sankcije.

Najveći problem s kojim se učesnici u akademskom procesu susreću jeste upravo plagijarizam. To je jedan od najčešćih načina ugrožavanja akademskog integriteta autora i uzrok stalnih sukoba na relaciji student – profesor.

Kopiranje, korištenje ili na bilo koji drugi način iskorištavanje tuđih ideja, riječi ili kreacija, bez navođenja izvora u odgovarajućem obliku, je zabranjeno.

Promjena par riječi u frazi nije dovoljna da se izvorni materijal pretvori u “vlastite riječi”. Promjena reda riječi u rečenici također nije prihvatljiva, kao ni korištenje sinonima, npr. promjena sa “zrak” na “vazduh”.

Prilikom pisanja radova moguće je koristiti tuđe riječi i ideje, ali uz obavezno označavanje i navođenje izvora iz kojih su te riječi i ideje preuzete. Osobe koje čitaju rad mogu čak i po samim rečenicama prepoznati da li je ono što je napisano originalno djelo ili tek preuzeti dio teksta.

Priprema za pisanje rada bi trebala započeti proučavanjem i pregledanjem postojećih izvora, eventualnim istraživanjem, i tek na kraju davanjem ličnog pečata, odnosno pisanjem vlastitog rada (Arslanagić, Kadić, 2010).

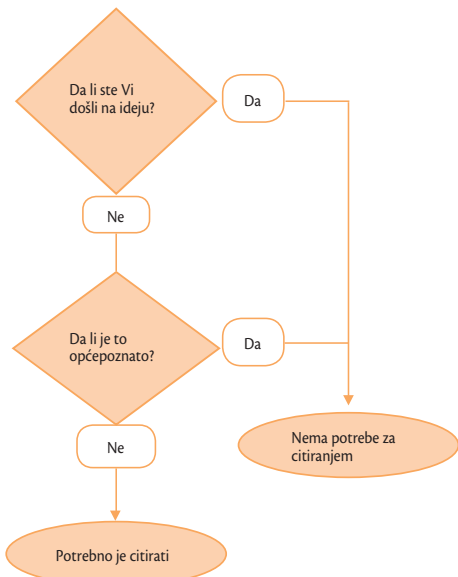
2. HARVARDSKI SISTEM NAVOĐENJA REFERENCI

Harvardski sistem navođenja referenci predstavlja najzastupljeniji način citiranja u oblasti prirodnih i društvenih nauka. Ovaj sistem se često naziva i „autor-datum“ sistem.

Karakteristika Harvardskog sistema navođenja referenci jeste navođenje osnovnih podataka u tekstu, dok se potpuni podaci o citiranom djelu navode na kraju, u Literaturi, koja također sadrži i sve one izvore koji su korišteni za izradu i pisanje rada, a nisu direktno citirani u tekstu. Literatura ukazuje na činjenicu da je za sprovođenje istraživanja i pisanja rada pregledano i proučeno znatno više izvora nego što je citirano.

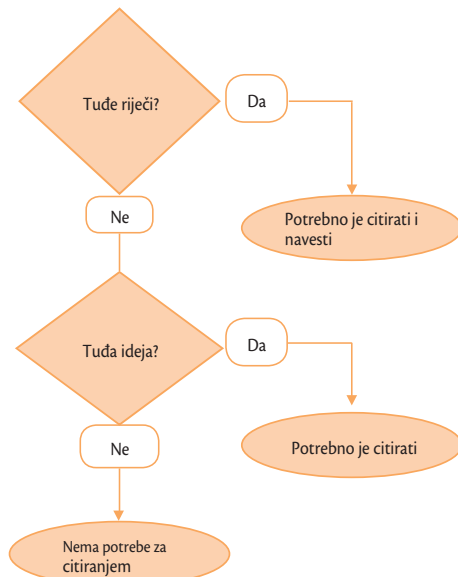
Robert Harris je dizajnirao pojednostavljene dijagrame kako bi ukazao na to šta je potrebno citirati u radovima (Harris, 2001, citirano prema Central Queensland University, 2007).

Slik 1. Citiranje vlastite ideje

Izvor: Harris 2001, str. 155.

Slika 2. Citiranje tuđih riječi i ideja

Izvor: Harris 2001, str. 158.

3. CITIRANJE REFERENCI U TEKSTU

Autor se prilikom pripreme za izradu određenog djela susreće sa različitim vrstama sekundarnih izvora. Na primjer, publikacija može imati jednog ili više autora, a negdje autori nisu navedeni već samo subjekt koji je objavio djelo. Imajući to u vidu, pri citiranju i referenciranju izvora, publikacije se različito navode u tekstu.

Dalje u tekstu su navedeni primjeri pravilnog citiranja i referenciranja sa svim varijacijama.

3.1. Autorovo ime citirano u tekstu

Kada se u tekstu poziva na rad nekog autora, uz njegovo prezime navodi se i godina objave rada.

Primjer:

Kao što Trnka (2000) tvrdi da...

Ukoliko se ime autora ne navodi u rečenici, tada se njegovo prezime i godina objave rada daju u zagradama na kraju rečenice.

3.2. Autor nije direktno citiran u tekstu

Ukoliko se neko djelo želi citirati bez neposrednog navođenja autora u tekstu, tada se njegovo prezime i godina objave rada navode u zagradi u relevantnom dijelu teksta ili na kraju rečenice.

Primjer:

Vlasnički odnosi na gradskom građevinskom zemljištu su se mijenjali... (Povlakić, 2009).

3.3. Veći broj radova istog autora objavljenih u istoj godini

Kada se poziva na radove istog autora koji su objavljeni u istoj godini, svakom radu se dodaje malo slovo a, b, c itd.

Primjer 1:

Davies (1994 a) je obrazložio..., međutim nešto kasnije je predložio da... (Davies 1994 b).

U slučaju da radovi istog autora, objavljeni u istoj godini, ukazuju na istu stvar, imali bismo:

Primjer 2:

Davies (1994 a, b) je...

3.4. Veći broj radova istog autora objavljenih u različitim godinama

Kada se u tekstu poziva na veći broj radova istog autora koji ukazuju na istu stvar a objavljeni su u različitim godinama, navodi se prezime autora i godine objave radova hronološkim redom.

Primjer 1:

Davies (2007, 2010) objašnjava da krivično procesno pravo...

Primjer 2:

Krivično procesno pravo... (Davies, 2007, 2010).

3.5. Imena dvaju autora različitih radova citiranih u istoj rečenici

Ako se u tekstu poziva na radove dvaju autora uz direktno navođenje njihovih prezimena u istoj rečenici, u zagradi se daju godine objave radova.

Primjer:

Nadaždin Defterdarević (2007) i Bakšić Muftić (2002) su...

3.6. Imena dvaju autora istog rada citiranog u tekstu

Kada se u tekstu poziva na rad dvaju autora, uz navođenje njihovih prezimena, u zagradi se navodi godina objave rada.

Primjer 1:

Bubić i Traljić (2007) su naveli da...

Primjer 2:

U roditeljskom i starateljskom pravu... (Bubić, Traljić, 2007).

3.7. Radovi koji imaju više autora

Ako se u tekstu poziva na rad koji ima više od dva autora, prvi put se navode svi autori, a svaki naredni put navodi se prezime samo prvog autora i iza njega opšteprihvaćena skraćenica *et al.* (skr. od lat. *et alii* – "i ostali").

Primjer 1:

U Uvodu u sociologiju se spominje kako....(Kregar, Polšek, Ravlić, 2005).

Primjer 2:

U Uvodu u sociologiju Kregar et al. (2005) objašnjavaju da...

3.8. Nepoznat autor

U slučajevima kada autor nekog rada nije poznat, koristi se skraćenica Anon. (skr. od *Anonymus*).

Primjer:

U istoriji (Anon., 1908) se navodi da je...

3.9. Nepoznata godina objave rada

U slučajevima kada je nepoznata godina objave rada, koristi se skraćenica n.d. (skr. od *no date*).

Primjer:

Powell (n.d.) je uveo...

3.10. Veći broj radova autora čija imena nisu direktno citirana u tekstu

Ukoliko se u tekstu poziva na rezultate istraživanja ili zaključke većeg broja radova bez direktnog navođenja imena autora u tekstu, na kraju rečenice se u zagradi navode prezimena autora i godine objave radova.

Primjer:

Mnogi teoretičari nastoje objasniti.... (Marković, 2007; Šaula, 2008; Rađenović, 2009).

3.11. Doslovno preuzimanje dijela teksta drugih autora

Kod doslovnog citiranja do dvije linije teksta, uobičajeno je koristiti princip s navodnim znacima.

Primjer 1:

Traljić i Bubić (2007) su naglasili: „Dužnost je suda da utvrdi psihičku, fizičku i socijalnu zrelost maloljetne osobe.“

Primjer 2:

„Bračno pravo je...“ (Traljić, Bubić 2007).

Kod doslovnog citiranja teksta dužeg od dvije linije, koristi se princip zasebnog odlomka teksta.

Preporuka je da se taj citat posebno naglasi uvlačenjem teksta (samo lijeva margina) koji je u kurzivu. U ovom slučaju ne upotrebljavaju se znaci navoda.

Primjer 3:

U savremenim uslovima eliminisan je čitav niz razloga zbog kojih je trudnoća maloljetnice osnovni razlog za davanje dispencije. Ovo je posljedica izjednačenja bračne i vanbračne djece, priznavanja prava na slobodno planiranje porodice koje pripada i maloljetnicima sbosobnim za rasuđivanje, te činjenica da brak treba da bude u interesu maloljetne osobe. Postupak za davanje dozvole za zaključenje braka maloljetniku pokreće se na prijedlog maloljetnog lica. Sud je u smislu člana 342 stav 2. dužan saslušati roditelje ili staraoce maloljetnog podnosioca zahtjeva, iako ga njihovo mišljenje ne veže. Znači sud može odbiti zahtjev uprkos roditeljskoj saglasnosti odnosno udovoljiti zahtjevu i u slučaju protivljenja roditelja (Traljić, Bubić, 2007).

3.12. Sekundarni izvori

Ukoliko se pozivate na rad čiji original iz nekog razloga nije bilo moguće pročitati, nego je u radu drugog autora nađena njegova referenca, takav rad postaje “sekundarni izvor” i kao takav se treba citirati.

Primjer:

Zapravo, suština njegovog razmišljanja o kriminalitetu oslikana je u tvrdnjama da „društvo ima onakve kriminalce kakve zaslužuje“, odnosno „socijalna sredina je mjesto pogodno za vrenje kulture kriminaliteta, a kriminalac je mikrob koji nije ni od kakve važnosti sve dok ne naiđe na vrenje koje izaziva njegovu fermentaciju“. (R. Gassin, 1990, citirano prema Precis Dalloz, Paris Cedex, 1990).

3.13. Poglavlja u editovanim knjigama

Ukoliko se poziva na autora poglavlja koje je objavljeno u sklopu knjige čiji je urednik (editor) bio/bila druga osoba, u tekstu treba da bude navedeno ime autora poglavlja i editora.

Primjer:

U svom radu o kaznenim zakonima u BiH se navodi da ...(Babić et al., eds., 2005).

Napomena, provjerite u poglavlju 4. kako se u Literaturi ispravno navode detalji za editovane knjige.

3.14. Tabele, dijagrami i slike

Bilo koji materijali, kao što su tabele, grafikoni, dijagrami, slike, skice i sl. koji su preuzeti iz nekog izvora trebaju biti navedeni kao takvi. Također, tabele i dijagrami trebaju imati svoj naslov, koji pruža odgovarajuće objašnjenje, dok se izvor navodi ispod istih. Za riječ „tabela“ ne preporučuje se korištenje skraćenice „tab.“

Primjer 1:

Tabela 1. Tužiocu u Bosni i Hercegovini (pregled popunjenosti)

	Broj predviđenih pozicija	Broj popunjenih pozicija	Broj upražnjenih pozicija	Popunjenost
Tužilaštvo BiH	34	34	0	100%
FBiH	182	177	5	97%
RS	89	87	2	98%
Brčko Distrikt BH	10	10	0	100%
UKUPNO	315	308	7	98%

Izvor: Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Godišnji izvještaj za 2010. godinu.

Slike, dijagrami, grafovi, sheme i sl., dakle sve osim tabela, mogu se navesti pod naslovom "Slika", iza čega slijedi broj, potom objašnjenje, dok je izvor ispod iste.

Primjer 2:

Slika 1. Karikatura krivičnog prava

" I got an alleged C on my criminal law test. "

Izvor: Delgado R., Criminal law cartoons.

3.15. Radovi koje su objavili različite organizacije

Kada je rad objavljen od neke organizacije, udruženja, kompanije, državne institucije, nevladine organizacije i sl., navodi se naziv te organizacije i godina objave rada.

Prihvatljivo je da se koristi službena skraćunica organizacije u tekstu, s tim da se puni naziv mora navesti prvi put, a skraćunica u zagradi. Svaki naredni put, dozvoljeno je korištenje samo skraćnice.

Primjer:

Prvi citat: Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine (MCP BiH) (2009)

Drugi citat: MCP BiH (2009)

3.16. Web izvori u tekstu

Ako se citira literatura sa Interneta, navodi se autor ili naziv organizacije, naslov dokumenta i godina objavljivanja, ako je to poznato. Ukoliko autor nije poznat, referencu započnite s naslovom djela, te navedite godinu kada je web stranica postavljena ili osvježena.

Primjer 1:

Posljednja istraživanja u oblasti prava ukazuju da... (Anon., 2011).

Primjer 2:

Po pravilu, osobe koje žele saznati više informacija o NTA pravilniku (Native Title Access Policy) i mogu to učiniti na način... (Department of Indigenous Affairs, 2010).

4. NAVOĐENJE REFERENCI U LITERATURI

Bibliografski podaci o citiranim i referenciranim izvorima navode se u Literaturi. U njoj su navedeni i podaci za sve one izvore koji su korišteni za izradu i pisanje rada, a nisu direktno citirani ili referirani u tekstu.

Osnovno pravilo je da se navedu svi izvori, abecednim redom, prema prezimenu prvog autora ili po naslovu, ukoliko autor nije poznat.

4.1. Knjige

Ispod su navedeni potrebni elementi za navođenje referenci knjiga.

4.1.1. Knjiga jednog autora

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naslov knjige, Izdanje (izdanje se navodi samo u slučaju da se ne radi o prvom izdanju, npr. 4. izd., 3rd ed.), Izdavač, Mjesto izdavanja knjige (treba da bude naveden grad, a ne zemlja).

Primjer 1:

Trnka, Kasim, 2000, Ustavno pravo, Pravni fakultet, Bihać, 2000.

Primjer 2:

Sijerčić-Čolić, H., 2008, Krivično procesno pravo Knjiga I, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.

4.1.2. Knjiga dva autora

Potrebni elementi za referensiranje su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naslov knjige, Izdavač, Mjesto izdavanja (treba da bude naveden grad, a ne zemlja).

Primjer:

Traljčić, N., Bubić, S., 2007, Bračno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.

4.1.3. Knjiga sa više od tri autora

Ukoliko knjiga ima više od tri autora, navodi se ime samo prvog autora i opšteprihvaćena skraćenica et al.

Dakle, potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora. et al., godina izdanja, Naslov knjige, Izdavač, Mjesto izdavanja (treba da bude naveden grad, a ne zemlja).

Primjer:

Horvatić, Ž. et al., 1999, Kazneno pravo, Pravni fakultet, Zagreb.

4.1.4. Stranica, dio ili poglavlje knjige

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naslov knjige, Izdanje (izdanje se navodi samo u slučaju da se ne radi o prvom izdanju), Izdavač, Mjesto izdavanja (treba da bude naveden grad, a ne zemlja), poglavlje ili broj stranice.

Primjer za stranicu knjige:

Bakšić Muftić, J., 2002, Sistem ljudskih prava, Sarajevo, str. 37.

Primjer za dio knjige:

Bakšić Muftić, J., 2002, Sistem ljudskih prava, Sarajevo, str. 53-98.

Primjer za poglavlje:

Bakšić Muftić, J., 2002, Sistem ljudskih prava, Sarajevo, pogl. 3.

4.1.5. Editovane knjige

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora. u: Prezime, inicijal(i) imena editor(a) (eds.), godina izdanja, Naslov knjige, Izdanje (izdanje se navodi samo u slučaju da se ne radi o prvom izdanju), Izdavač, Mjesto izdavanja (treba da bude naveden grad, a ne zemlja).

Primjer:

Sijerčić-Čolić, H. u: Babić, M./Šantić-Miletić, A./Potparić-Lipa, B./Sijerčić-Čolić H. (eds.), 2005, Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, Knjiga I, Savjet/Vijeće Evrope i Evropske komisije, Sarajevo.

Skraćenica ed. je nastala od engleske riječi editor (urednik), i u ovom primjeru označava urednika navedene knjige. Isto tako eds. je skraćenica od engl. editors (urednici) i označava da je knjigu uredio veći broj urednika.

4.1.6. Prevedene knjige

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naslov knjige. Prevedeno sa (jezik) ime i prezime prevodioca, Izdavač, Mjesto izdavnja.

Primjer:

Steffano, C., 2005, Praktična primjena Direktiva Evropske unije u Francuskoj. Preveo sa francuskog jezika Srđan Davidović, Pravni institut, Pariz.

4.1.7. E-knjiga na Internetu

Ukoliko je e-knjizi pristupljeno na Internetu putem upotrebe šifre, potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naslov knjige, Izdavač, Mjesto objave, dostupno na: (navesti izvor e-knjige/baze podataka, web adresu ili URL za tu e-knjigu). Pristupljeno: datum.

Primjer:

Fisherman, R., 2005, The Rise and Fall of Suburbia, Castle Press, Chester, dostupno na: University Library/Digital Library/e-books, <http://libweb.anglia.ac.uk/E-books>. Pristupljeno: 07. mart 2011.

Ukoliko je e-knjiga dostupna na Internetu bez ograničenja koristi se ista metodologija kao što je gore navedeno.

4.2. Članci

4.2.1 Članak objavljen u stručnom časopisu

Potrebni elementi za ispravno referenciranje su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naziv članka, Puni naziv časopisa, broj časopisa, broj stranica od-do.

Primjer 1:

Gradašćević-Sijerčić, J., 2007, Zabrana i ograničavanje prava na štrajk u zakonodavstvu BiH, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, L, str. 181-195.

Primjer 2:

Opie, R. A., 2006, Human Rights Violations by Peacekeepers: Finding a Framework for Attribution of International Responsibility, New Zealand Law Review, str. 20.

4.2.2 Članak objavljen u elektronskom obliku

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naziv članka, Puni naziv časopisa, broj časopisa, broj stranica od-do, dostupno na URL: __. Pristupljeno: datum.

Ukoliko je članak objavljen samo online, navodimo iste elemente, bez navođenja stranica.

Primjer 1:

Popović, D., Kostić S., 2010, Zloupotreba pravnih lica za izbjegavanje poreza u Srbiji, Anali pravnog fakulteta u Beogradu, br. 2/2010, str. 36-59, dostupno na URL: <http://www.ius.bg.ac.rs/Anali/A2010-2/Anali%202010-2%20str.%20036-059.pdf>. Pristupljeno: 07. mart 2011.

Primjer 2:

Howard, K. and Lim, Y. F., 2005, I Spy With My Little Eye: Taking a Closer Look at Spyware, Journal of Information, Law and Technology, str. 2-3, dostupno na URL: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/jilt/2005_2-3/howard-lim>. Pristupljeno: 03. juni 2011.

4.2.3 Novinski članak

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naziv članka, Puni naziv novina, dan i mjesec objave, broj strane i rubrike.

Primjer:

Farrier D., Whelan R. and Brown C., 2002, Addressing Scientific Uncertainty in Local Government Decision Making Processes, Environmental and Planning Law Journal, 31. January, pp. 435.

4.2.4 Novinski članak na internetu

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naziv dokumenta ili strane, Puni naziv novina, dostupno na URL: __. Pristupljeno: datum.

Primjer:

Tanjug, 2011, Neophodna zaštita intelektualne svojine, Blic online, dostupno na URL: <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/247582/Neophodna-zastita-intelektualne-svojine>. Pristupljeno: 13. april 2011.

4.3. Druge vrste dokumenata

4.3.1 Konferencijski zbornici

Potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naslov rada, broj stranica od- do u: (naziv zbornika), vrijeme i mjesto održavanja konferencije, Izdavač, Mjesto izdavanja.

Primjer:

Povlakić, M./Softić-Kadenić, D., 2011, Nova rješenja Zakona o stvarnim pravima Republike Srpske u pogledu hipoteke – stari problemi?, 142-157 u Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, br. 9, 17., 18. i 19. juni 2011, Neum, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar.

4.3.2 Diplomski rad, magistarski rad i disertacija

Pravilo pri upotrebi ovih materijala je da se navode sljedeći podaci:

Prezime, inicijal(i) imena autora., godina izdanja, Naslov rada, vrsta rada, Fakultet, Univerzitet, Mjesto.

Primjer:

Bubalo, L., 2010, Prenos prava industrijskog vlasništva ugovorom o licenci, magistarski rad, Pravni fakultet Univeziteta „Džemal Bijedić“, Mostar

4.3.3 Zakonodavni i sudski akti

Ukoliko se citiraju zakonodavni i sudski akti, navode se sljedeći podaci:

Pravni slučajevi:

Naziv pravnog slučaja, Naziv publikacije u kojoj je pravni slučaj objavljen, broj/godina ili broj i datum.

Primjer 1:

Hillpalm Pty Ltd v Heaven's Door Pty Ltd, CLR br. 220/2004.

Naziv izvještaja, u kome se nalazi slučaj je naveden u skraćenom obliku. Bez upotrebe tačke.

Zakoni:

Naslov zakona, Naslov publikacije u kojoj je zakon objavljen, broj/godina ili broj i datum.

Primjer 2:

Zakon o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 19/02 i 88/07.

Primjer 3:

Zakon o zaštiti topografije integrisanih kola, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 53 od 29. juna 2010.

4.3.4 Odluke Suda pravde EU

Ukoliko je presuda objavljena u jednom od tri sveska (I-Presude i mišljenja Evropskog suda pravde zajedno sa mišljenjima generalnih advokata; II-Presude Opšteg suda [raniji Sud prve instance]; II- Presude u oblasti javne službe) biltena sudske prakse Suda pravde EU (European Court Reports) referensira se na sljedeći način:

Naziv presude, broj predmeta, Bil. (*godina izdanja biltena presuda*), svezak (*broj*) - stranica (*broj*).

Primjer 1:

Peek & Cloppenburg KG/Cassina SpA, C-456/06-, Bil. 2008, I-2731.

Ukoliko presuda još nije objavljena u biltenima sudske prakse Suda pravde Evropske Unije (EU), potrebni elementi su:

Naziv suda (*Evropski sud pravde/Opšti sud/Sud za javnu upravu*), naziv presude, broj predmeta, datum donošenja presude.

Primjer 2:

Evropski sud pravde, Portakabin Ltd, Portakabin BV/Primakabin BV, C-558/08, 08.07.2010.

4.3.5 Publikacije i drugi izvještaji

Kada se citiraju publikacije organizacija i drugi izvještaji, navodi se:

Prezime, inicijal(i) imena autora, urednika ili tijela odgovornog za dokument, godina izdanja, Naslov, Naslov dokumenta: podnaslov, Izdavač, Mjesto izdavanja.

Primjer:

Deloitte, 2009, Survey of Health Care Consumers: Key Findings, Strategic Implications, Deloitte, Washington.

4.3.6 Obavještenje za medije

Obavještenja za medije se mogu navoditi u papirnoj i elektronskoj formi.

Papirni izvor:

Naziv organizacije koja objavljuje obavještenje, godina objave, Naslov (Obavještenje za medije), datum objave

Primjer:

Centralna banka Bosne i Hercegovine, 2011, Podaci o kartičnom poslovanju u BiH (Obavještenje za medije), 16. mart 2011.

Elektronski izvor:

Naziv organizacije koja objavljuje obavještenje, godina objave, Naslov (Obavještenje za medije), datum objave, dostupno na URL: __. Pristupljeno: datum.

Primjer:

Centralna banka Bosne i Hercegovine, 2011, Podaci o kartičnom poslovanju u BiH (Obavještenje za medije), 16. mart 2011, dostupno na URL: <http://www.cbbh.ba/index.php?id=754&lang=bs>. Pristupljeno: 16. mart 2011.

4.3.7 Patent

Prilikom referenciranja patenta potrebni elementi su:

Prezime, inicijal(i) imena inovatora. Opunomoćenik. Godina. Naziv. Mjesto. Broj patenta (status, ako je u primjeni).

Primjer:

Čajić, D., Sutra d.o.o. 1999. Pregradni poklopac za proizvodnju gline. BiH. Patent broj 78920/2000.

4.3.8 TV program

Potrebni elementi su:

Naziv i broj epizode - ako je to relevantno, godina. Proizvođač i kanal, datum i vrijeme prikazivanja.

Primjer:

Chamber of Commerce Rejects Supervised Injecting Room, The 7:30 Report, 2000. ABC Television, 23. March 2000, 7:30.

4.3.9 Web strana

Kada se navode reference izvora preuzetih s web-a, navodi se potpuna web stranica s koje ste na bilo koji način preuzeli neki materijal. Navodi se sljedeće:

Autor ili izvor, godina objave, Naslov dokumenta ili web stranice, dostupno na URL: __. Pristupljeno: datum.

Ukoliko je URL predugačak, navedite detalje koji će omogućiti čitaocu da pristupi materijalu preko centrale web stranice (tj. homepage).

Primjer 1:

Institut za intelektualno vlašništvo Bosne i Hercegovine, 2010, Pravilnik o postupku za priznanje žiga, dostupno na URL: http://www.ipr.gov.ba/www/documents/Pravilnici/pravilnik_zig_bos.pdf. Pristupljeno: 07. mart 2011.

Primjer 2:

Department of Indigenous Affairs, 2010, Native Title Access Policy, dostupna na URL: <http://www.dia.wa.gov.au/Documents/HeritageCulture/Resources/NativeTitleAccessPolicy.doc>. Pristupljeno: 23. mart 2011.

4.3.10 Intervju

Intervju treba biti naveden na sljedeći način:

- **Ukoliko sami vodite intervju:**

Referenca za intervju se treba bilježiti u *Prilogu*.

Primjer 1:

U intervjuu (Prilog A) rezultati izvještaja su razmotreni i donesena je odluka da...

U Prilogu je potrebno navesti sljedeće podatke:

Ime intervjuisanog, Godina intervjuja. Naziv intervjuja. Intervjuisan/na od strane...Vrsta intervjuja, Lokacija, tačan datum i vrijeme intervjuja.

Primjer 2:

Bubić, S., 2006. Intervju o karakteristikama bračnog prava. Intervjuisana od strane Senada Kovačevića. Lični intervju, Pravni fakultet u Sarajevu, Sarajevo, 21.04.2011, 08:30.

- **Ukoliko intervju vodi druga osoba:**

Potrebni elementi za navođenje iz izvora kao što je televizijski program:

Ime intervjuisanog, Godina intervjuja. Naziv intervjuja (ili Intervju na... naziv programa). Intervjuisan/na od strane...Vrsta intervjuja, Naziv kanala, Datum emitovanja, vrijeme emitovanja.

Primjer 3:

Ahern, B., Interview on Morning Ireland. Interviewed by John Boyd. Radio Interview, RTE Radio 1, 15. February 1999, 08:30.

Referenca u okviru teksta za gore navedeni primjer bi bila:

Primjer 4:

U intervjuu (Ahern, 1999) se saznalo kako...

4.4. Navođenje referenci kada nema podataka

Ukoliko niste sigurni kad je određeni materijal objavljen, provjerite sadržaj i navedene reference, kako biste približno odredili kada je materijal objavljen, npr:

2004?	Moguća godina
188-	Decenija sigurna, ali ne i godina
199?	Moguća decenija

Ukoliko nije poznato ko je autor, ko je izdavač ili koje je mjesto izdavanja, u tom slučaju navodimo sljedeće:

Anon	Autor nije poznat (skr. od engleske riječi <i>Anonymus</i>)
s.l.	Nije poznato mjesto objave (Latinski: <i>since loco</i>)
s.n.	Nije poznat izdavač (Latinski: <i>sine nomine</i>)
n.d.	Nema datuma (skr. od engleske riječi <i>No date</i>)

5. ZAKLJUČAK

Ozbiljno bavljenje naučnoistraživačkim radom podrazumijeva veliki angažman u prikupljanju i obradi podataka i neophodne literature. Pisanje naučnih i stručnih radova započinje proučavanjem i pregledanjem postojećih izvora. Veliki broj proučene i navedene literature ukazuje na kvalitet, profesionalnost i temeljitost autora. Upravo zbog toga neophodno je poznavati pravila za navođenje izvora u tekstu naučnog ili stručnog rada. Harvardski sistem navođenja referenci, predstavljen u ovom priručniku, najzastupljeniji je način citiranja u oblasti prirodnih i društvenih nauka.

Ovaj Priručnik namijenjen je svima koji se bave naučnoistraživačkim radom i predstavlja osnov za izradu i pisanje naučnih i stručnih radova. Pravilna primjena izvora ne samo da doprinosi kvaliteti rada, već istovremeno sprečava plagiranje i neautorizirano korištenje tuđih radova.

Nadamo se da će ovaj Priručnik biti od velike koristi prilikom izrade naučnih i stručnih radova.

6. LITERATURA

A. KNJIGE

Anić, V./Klaić, N./Domović, Ž., 2001, Rječnik stranih riječi, Biografika a.d. Subotica, Beograd.

Arslanagić, M., Kadić S., (eds.), 2010, Priručnik za navođenje izvora u naučnim i stručnim radovima, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.

Harris R., 2001, The plagiarism handbook: strategies for preventing, detecting and dealing with plagiarism, Pycszak Publishing, Los Angeles.

Zelenika, R., 2000, Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, 4. izd. Ekonomski fakultet, Rijeka.

B. MATERIJAL S INTERNETA

Anglia Ruskin University, University Library, 2010, Guide to the Harvard Style of Referencing, dostupno na URL: http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/files/Harvard_referencing_2010.pdf. Pristupljeno: 13. april 2011.

Bournemouth University, 2010, BU guide to citation in the Harvard style, dostupno na URL: http://www.bournemouth.ac.uk/library/citing_references/docs/Citing_Refs.pdf. Pristupljeno: 13. april 2011.

Central Queensland University, 2007, Harvard (author-date) referencing guide, dostupno na URL: <http://www.library.uow.edu.au/content/groups/public/@web/@health/documents/doc/uow025425.pdf>. Pristupljeno: 10. april 2011.

Delgado R., Criminal law cartoons, dostupno na URL: http://www.cartoonstock.com/directory/c/criminal_law.asp. Pristupljeno: 23.06.2011.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Godišnji izvještaj za 2010. godinu, dostupno na URL: <http://www.hjpc.ba/intro/gizvjestaj/pdf/VSTVBiHG12010web.pdf>. Pristupljeno: 21.06.2010.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

